

Programma van maatregelen: Dendermonde – Kerkstraat 47

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2017H320) uit te voeren. Gezien het gebruik van het gebouw als Stedelijke Academie voor Muziek, Woord en Dans is het wenselijk bijkomend archeologisch vooronderzoek uit te voeren in een schoolvakantie. Op die manier kan het onderzoek op de meest veilige manier verlopen, zonder te veel hinder te veroorzaken voor de functie van het gebouw. Omwille van het vooropgestelde tijdschema voor de uitvoering van de werken dient de vergunningsaanvraag reeds ingediend te worden.

Het bureauonderzoek laat nog vragen open, waardoor verder archeologisch vooronderzoek nodig is (zie verslag van resultaten). Voor een afweging van de verschillende onderzoeksmethoden die nog in aanmerking komen, verwijzen we naar het onderdeel Onderzoeksmethode in het Programma van maatregelen (zie verder).

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is vooral een hoge verwachting naar historische bebouwing en daaraan gerelateerde resten op het achtererf. De verwachte sporen gaan wellicht terug tot de late middeleeuwen. Het is echter niet onmogelijk dat nog oudere archeologische sporen aanwezig zijn op het terrein. Gezien het hoge archeologische potentieel van het terrein is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

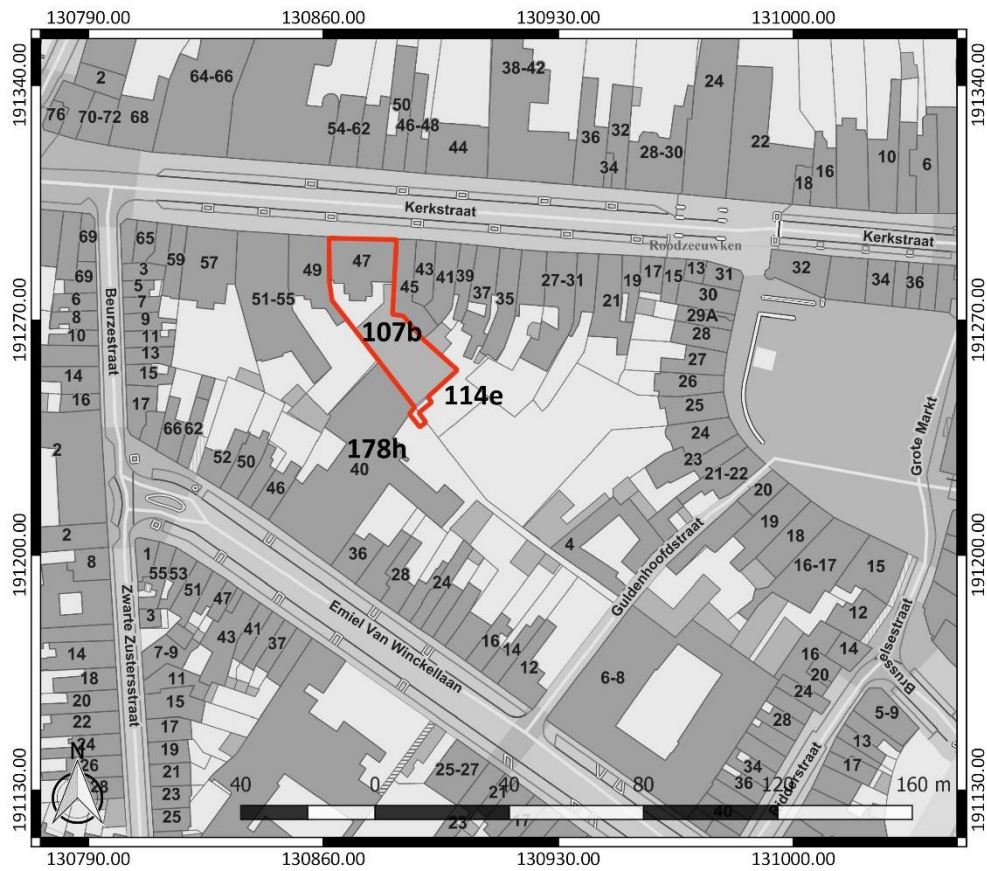
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Dendermonde, Dendermonde, Kerkstraat, Kerkstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 130862, 191295
- 130882, 191294
- 130900, 191255
- 130889, 191238

Kadastrale percelen: Dendermonde, Afdeling 1, sectie C, nummers 107b, 114e (partim), 178h (partim)

Kadastraal plan:

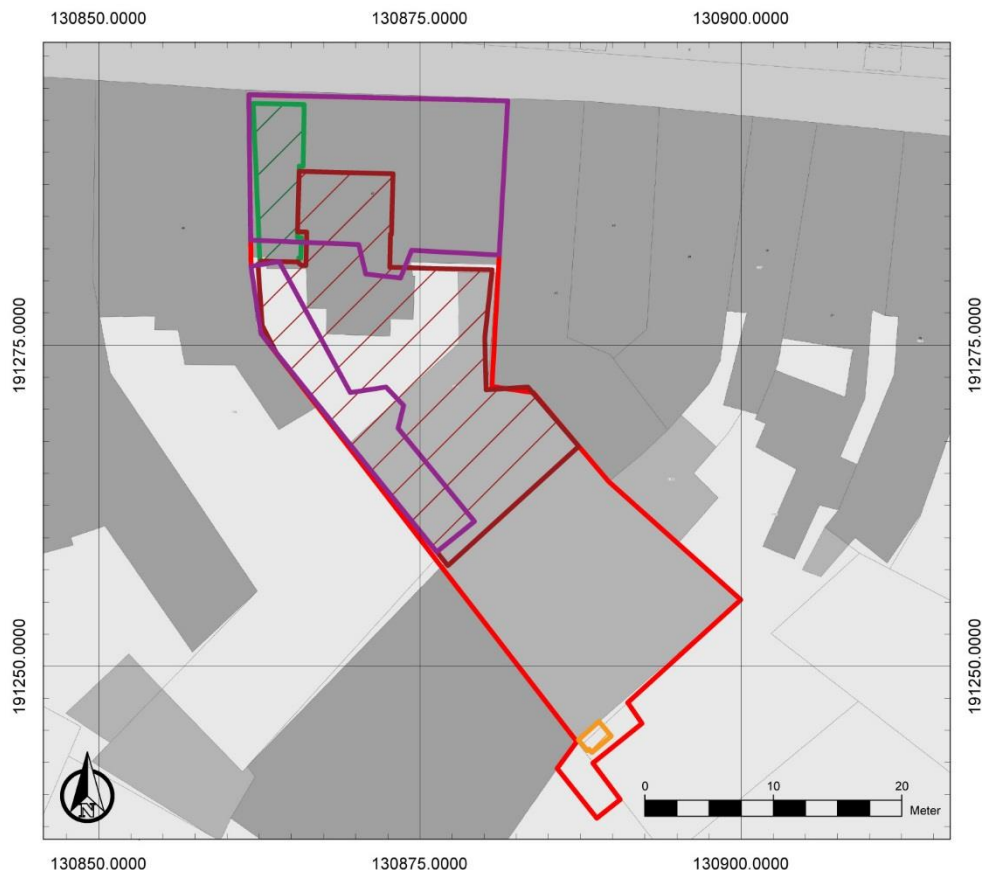
Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied

Aanleiding van het vooronderzoek

Zie 2.3.2 in het Verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie 2.4.4 in het Verslag van resultaten.

Figuur 2: Afbakening onderzoekszone voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem (gearceerd), met aanduiding van de zones waar historische bebouwing verwacht wordt in paars en de zones waar bodemingrepen gepland worden met groen: bodemingrepen tot -30 cm, oranje: bodemingrepen tot -1 m en donkerrood: bodemingrepen tot -3 à -4 m, gesitueerd binnen het onderzoeksgebied (rood). Onderkaart GRB (www.geopunt.be)

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar bevindt zich de grondwaterspiegel?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten van de historische bebouwing, te zien op historische kaarten aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten aanwezig die te relateren zijn aan het gebruik van een deel van het terrein als achtererf? Wat brengen deze gegevens bij tot het inzicht in de gebruiksevolutie van het terrein?
- Zijn oudere archeologische sporen aanwezig dan de late middeleeuwen? Wat is hun interpretatie, ruimtelijke afbakening en bewaringstoestand?
- Zijn relevante archeologische resten aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, is behoud in situ mogelijk of is verder archeologisch onderzoek nodig?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Omdat een site met complexe verticale stratigrafie verwacht wordt, is de aangewezen onderzoeksmethode een proefputtenonderzoek in de zone waar in het kader van de geplande werken bodemingrepen voorzien worden. Dit laat toe de stratigrafische opbouw te registreren. Door de proefputten op strategische plaatsen in te planten, kan meer inzicht bekomen worden enerzijds de historische bebouwing die we zien op historische kaarten en anderzijds de gebruiksgeschiedenis van het achtererf.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 418 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (Figuur 2). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Onderzoekstechnieken

De geplande werken hebben een variërend impact op het onderzoeksgebied, van -30 cm tot -4 m onder het maaiveld. Het bodemarchief dient tot op de geplande verstoringsdiepte + 30 cm buffer voor compactie als bedreigd beschouwd te worden. Dit is de zone die onderzocht moet worden.

Proefputten

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en dient zodanig geregistreerd te worden. Indien de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context niet bereikt kan worden, dient men per proefput enkele boringen of sonderingen tot 20 cm in de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context te plaatsen om de stratigrafie in kaart te brengen.

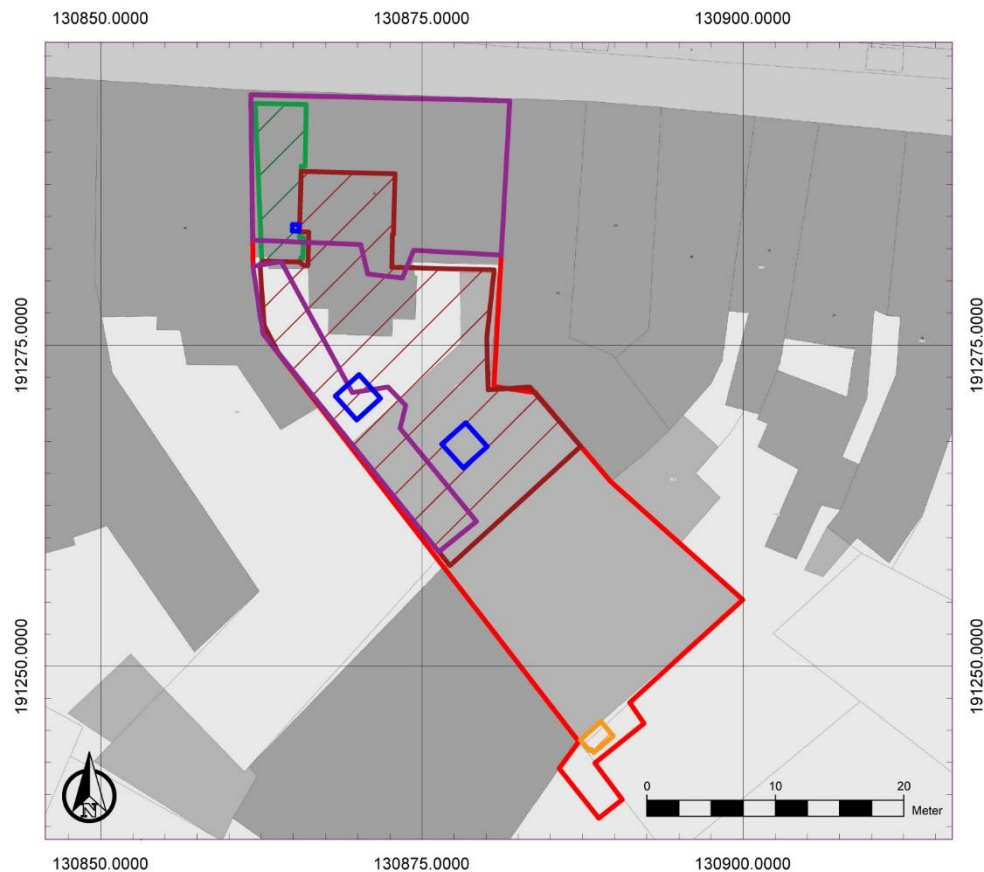
Er dienen twee proefputten aangelegd te worden. De aan te leggen proefputten hebben een lengte van 2,5 m en een breedte van 2,5 m (Figuur 3). Grotere afmetingen zijn niet mogelijk omdat er anders geen ruimte meer is om de uitgegraven grond te stockeren en om passage toe te laten. Op die manier wordt ca. 3% van het onderzoeksgebied onderzocht. De dekkingsgraad en inplanting volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein. De proefputten kunnen op een dieper niveau versmallen in functie van de veiligheid. Op het terrein kan het zijn dat de voorziene afmetingen niet aangehouden kunnen worden. De afmetingen van de proefputten kunnen in dat geval aangepast worden. De proefput moet steeds een minimale oppervlakte kennen van 6 m².

Eén proefput wordt voorzien ter hoogte van historische bebouwing die te zien is op 19de-eeuwse kaarten. Een andere proefput wordt voorzien ter hoogte van de zone van het achtererf dat onbebouwd bleef tot in de 20ste eeuw.

Ter hoogte van de onderdoorgang wordt de bestaande verharding verwijderd en wordt nieuwe verharding aangelegd. De geplande bodemingreep hier is beperkt, maar is wel te situeren ter hoogte van de zone waar de oudste resten van historische bebouwing te verwachten zijn. Omwille daarvan is

het aangewezen om in deze zone een sondering uit te voeren van ca. 0,5 x 0,5 m, tot op een diepte van ca. 60 cm.

De zone in het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied waar bodemingrepen gepland worden is zo klein dat hier geen proefput voorzien wordt. Ook deze zone is op historische kaarten steeds onbebouwd gebleven. Daarom kunnen de vastgestelde archeologische niveaus in de proefput ten noorden ervan hoogstwaarschijnlijk ook als referentie dienen om de impact van de geplande werken in de meest zuidelijke zone in te schatten.

Figuur 3: Inplanting van de proefputten (blauw), weergegeven op de syntheseskaart en op het GRB (www.geopunt.be)

Het is niet aangewezen om bemaling te plaatsen in het kader van het proefputtenonderzoek. Dit kan schade veroorzaken aan de omringende bebouwing.

De minimale doorgang die beschikbaar is voor een graafmachine om de locatie van de proefputten te bereiken, kent een breedte van ca. 2,60 m en een hoogte van ca. 3,10 m. Graafwerken dienen met de nodige voorzichtigheid uitgevoerd te worden. De locatie van niet alle kabels en leidingen op het terrein is gekend.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk die voor aanvang van het onderzoek met ingreep in de bodem reeds voorzien zijn.